

הרב משה ליב הכהן הלבפשט

פרשת כי תצא

גילוי מידותיו האמיתיות של האדם

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים... לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם (דברים כג, ד-ה-ז)

עד כדי כך??? עמוני ומואבי לא יבא בקהל ה' עד עולם, ולא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם, כי לא קדמו אותנו בלחם ובמים? זה כל כך נורא? ולעומת זאת, "לא תתעב אדומי כי אחיך הוא, לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'" (דברים ח, ט), התורה מזהירה אותנו לא לתעב אדומי כי אחיך הוא? אח שיצא נגדנו בחרב נחשב טוב יותר מבן דוד שלא קידם אותנו בלחם ומים? מצרי שהשליך את ילדינו ליאור, טבח בנו ורדה בנו במשך מאות שנים נחשב טוב יותר מעמים שלא קדמו אותנו בלחם ומים???

רש"י כפי הנראה חש בקושיות אלו ולכן מסביר על פי דברי הספרי, "על דבר", על העצה שיעצו אתכם להחטיאכם. "בנים אשר יולדו להם דור שלישי", ושאר אומות מותרין מיד, הא למדת שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו, שההורגו הורגו בעולם הזה, והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא, לפיכך אדום שקדמם בחרב לא נתעב, וכן מצרים שטיבעום, ואלו שהחטיאום נתעבו.

הדברים אכן מובנים עכשיו היטב על פי מדרש ספרי בביאורו של רש"י הקדוש, אולם "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", ואם התורה מדגישה בחומרה כה רבה את העובדה שהעמוני והמואבי לא יבוא בקהל ה' לעולם, ומזהירה אותנו "לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם", עלינו לנסות להבין על פי הפשט מדוע רואה התורה הקדושה בחומרה כה רבה את העובדה שלא עשו לנו טובה ולא קידמו אותנו בלחם ומים, לעומת אותם עמים שרדו בנו, נלחמו, וטבחו בנו.

על דבר אשר לא קדמו. פירוש למה הרחיקם? בשביל שלא קדמו. הלא אין יחיד יכול לקדם, רק כל העם ביחד, ואם כן כל אחד יוכל להצטדק, הלא אין בי האשם, לזה אמר "על דבר", שנתיעצו כל העם, וכולם כאיש אחד הסכימו שלא לקדם. וזה שאמר בספרי "על דבר, על העצה". ומה שמביא ראיה מפסוק "עמי זכר נא מה יעץ", אף שהוא לענין "אשר שכר את בלעם לקללך", אבל לימד משם, שענין בני מואב נגד ישראל היה הכל בעצה, לא במקרה. וכמו ששכרו את בלעם היה בעצה, כך שלא להקדים, היה על פי עצה (מלבי"ם).

מעשיהם של האדומים והמצרים בודאי היו חמורים יותר מאשר לא לקדם את עם ישראל בלחם ומים, והמעשים בהחלט מראים גם על אופיים של אותם עמים ולכן מרחיקה אותם התורה עד דור שלישי, לעומתם העמונים והמואבים, "רק" שכחו את הצלתו של אביהם לוט במסירות נפש על ידי אברהם אבינו, הם שכחו את כל אותה הכנסת אורחים לה זכה לוט בביתו של אברהם אבינו, שהכניסו לביתו כבן בית ממש. וזו לא היתה החלטת המלכות או הצבא לא לקדם אותם בלחם ומים, זו היתה החלטה מודעת של כל העם, כולם החליטו יחד בעצה אחת, לשכוח את כל מה שעשה אברהם אביהם של בני

ישראל עבור לוט אביהם, ולא לקדם אותם בלחם ומים כאשר הם נמצאים בשעת מצוקה "בדרך בצאתכם ממצרים", כזאת שחיתות, כזאת כפיות טובה, של עם שלם ללא כל יוצא מן הכלל, זה מראה על פגם נוראי במידות של כל העם, פגם שאין לו תקנה, ולכן מצוה אותנו התורה להתרחק מהם עד עולם. ולא לדרוש שלומם וטובתם לעולם.

"ויקרבו ימי דוד למות, ויצו את שלמה בנו לאמר... ולבני ברזילי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שולחנך, כי כן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך" (מלכים - א. ב, א, ז).

דוד המלך מצוה את שלמה בנו לעשות חסד עצום עם בני ברזילי, ולהושיבם סביב שולחנו, ומדוע? "כי קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך". איזו טובה עשו בני ברזילי הגלעדי עם דוד, ומהי ה'קרבה' ש'קרבו אליו'? שבשעה שברח מפני אבשלום הביאו לו לחם ומים.

ותמה החפץ חיים, וכי לא היה די אם היה דוד המלך מצוה לשלמה לתת לבני ברזילי מתנות מכובדות כיד המלך עבור הטובה שגמלוהו בלחם ומים? מדוע עבור טובה שכזו, זכו לקרבה כה גדולה עם משפחת המלוכה, עד שהיו מאוכלי שולחן המלך בכל עת?

ברם, אם נדייק נמצא שכתוב בפסוק, "כי כן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך", ולכאורה היה צריך לומר, "כי כן קרבו אותי אליהם", שהרי הם נתנו לדוד המלך לחם ומים, ונמצא שהם קרבו אותו אליהם, ולא ההיפך.

אלא, מבאר החפץ חיים, שאילו בני ברזילי היו מרגישים שדוד המלך הוא העזוב והנדכא, והם אלו החזקים והעשירים שתומכים בו ומקרבים אותו אליהם, אמנם היה מגיע להם איזשהו שכר, אך במתנות נכבדות מבית המלך היה די בכדי להשיב להם כגמולם.

אך מפני שהרגשתם של בני ברזילי כלפי דוד המלך היתה הרגשה של "קרבו אלי", שהם מתקרבים אליו ולא שהוא מתקרב אליהם, והיינו שגם בדלותו הרגישו שהוא המלך והם עבדיו, והתייחסו אל צרתו כאל צרה חולפת ותו לא, משום כך זכו ל"והיו מאוכלי שולחנך".

מעלתם של בני ברזילי היתה, שכשנתנו לדוד לחם ומים הם לא הרגישו שהם מטיבים ועושים עמו חסד, אלא הם נתנו לו מתוך תחושה שהם מתקרבים אליו, הם הרגישו שזכות היא להם לעזור למלך בצרתו, ולא רק במחשבה לבד, אלא שדוד המלך אכן הרגיש שהם נותנים לו כמו שנותנים עבדים למלך, ולא כבעלי בתים שנותנים נדבה לעובר אורח עזוב.

ולכן, על מעשה טוב כזה עם הכרה כה עמוקה ביקרת המלכות, לא די במתנות מבית המלך, על זה מגיע תשלום של "והיו מאוכלי שולחנך".

("הוא היה אומר" מאוצרו של רבי שלום שבדרון על פרקי אבות עמ' 35).

מעשה פעוט של חסד יכול לגלות את מידותיו האמיתיות של האדם, ולגזור את גורל עתידו. עמון ומואב גילו את גודל שחיתות מידותיהם בכך שהיו כפויי טובה והחליטו בעצה אחת לא לקדם את בני ישראל בלחם ומים, ולכן "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'... עד עולם. ולא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם". לעומתם, בני ברזילי הגלעדי גילו את גדלות מידותיהם הטובות, באופן בו התייחסו וכיבדו את המלך בעת צרתו ולכן זכו להיות מאוכלי שולחן המלך.